

Хресчен саесе

1991 сълхи ака уйăхен 21-мешенче тухма тытанны

КЕШЕРНИКУН

АТАЛАНУ СУЛЁПЕ

Шап-шурă купăста тымар янă Карачра

КУСЛАВКА РАЙОНЕНЧЕ "ЭНЕЖЬ" ФЕРМЕР ХУСАЛАХЕНЧЕ КУПАСТА, ПАХЧАСИМЕС ТУСА ИЛЕССИПЕ СЕМИНАР ИРТРЕ.

Чăваш Ен хай вăхăтене хамла ситентерсе сёршывепех палăрнă. Шел, "симес ылтăнăн" чапё майёпен сунчё. Вăл хайён ыра ятне хăсан та пулин тавăр-и, тен? Хальхи вăхăтра республикара пахчасимёс туса илесси вай илме тытăнчё. Куславка районенчи Василий Семенов фермер хусалăхенче купăста таран тымар ячё. Кунти паха опытпа паллашма аякран та килесчё. Чёртавара вырăнтах тирпейлесе сёршыври тёрлё хулана асатасчё.

2015-2016 сълсенче мелиорацие аталантарассипе пысăк ёс туса ирттернё кунта. 300 гектар сунчи ўсентăрана шăварассине йёркеленё. Пётёмешле инвестици проекчё 13,6 млн тенкёе танлашнă. 2,2 пин тонна симиёс вырнасмалăх управ тума 14 млн тенкё тăкакланă.

Иртнё съл фермер хусалăхенче 170,8 тонна пахчасимёс туса илнё (2015 сълхин 113,7 проценчё). Пёр гектар пушне 316, 6 центнер пустарса кёртнё. Акакан-лартакан лаптăксене пысăклатни (пурё 5223 гектар), малта пыракан технологипе усă курни, лаптăксене шăварни кăтартăва ўстерме пулăшнă. Нумаях пулмасть палла фермер хусалăхенче "Райк Цваан Россия" пёрлешў "Пахчасимёс культурина туса илмелли технологи" темăпа семинар йёркелерё. Пёрлешёвён регионри представителё В. Лытов пухăннисене пахчасимёс культурисен гибричёпе, шурă пуслă купăста ситентермелли технологипе тёллё паллаштарчё.

Семинарта пахчасимёс культурисем туса илмелли, пустарса кёртмелли техника, оборудованисем пирки те каласречё.

Чăваш Енре экологи тёлешпе таса продукци хатёрлесе кăларни туянакансене те илёртет. "Белая дача" пёрлешёвён представителё чёртавара тирпейлемешкён йышăнма хатёрине пёлтерчё.

Семинара республикари пахчасимёс туса илекен фермерсем, хушма хусалăхсем, Куславка районенче пурăнакансем те хутшăнчё. Специалистсен сёнёвё-канашё нумайшне кăсăклантарчё.

Фойере хёрсех суту-илў пычё. Парсрта пёлнё-пёлмен сутушăран вёрлăх туяниччен шанчăклă сынан илнине нимён ситмё. Калча вырăнне те сумкурăк шăтмё.

– Эпир вёрлăхпа ёслекен палла фирмăпа 2010 сълтанпах сыхăну тытатпăр. Факă пире сёр ёсне сёнёлле йёркелеме хистерё. Унччен хамăра пёлнё пек тăрăшнă. Анчах производствăна сарнă май пёлў,

опыт ситменни сисёнчё. "Райк Цваан Россия" пёрлешў пахчасимёс вёрлăхне туса илсе сутать. Специалистсем вёсен таварё пирён тăрăхра мёнле вай илнине сăнаса тăчёс, сёнўсемпе пулăшречё. Паха опытпа паллашма Германияе вишё хут илсе кайречё. Вёрентни, унти пурнăса хамър курса хаклани сая каймарё, ёсхёле сёнёлле йёркелеме тытантамър. Унсър пушне эпир ытти фирмăсемпе те сыхăна ёслетпёр. Факă пире вай илсе аталанма пулăшать. Специалистсен сёнёвё ыттисемшён те усалла пулмалла. Фавна шута илсе иртнё съл ятарлă семинарсем ирттерме йышантамър. Мероприятие вёрлăх сутакансене те чентёмёр. Ял халăхё айна хаваспах туянчё. Малашне те кун пек тёлпулусем йёркелесшён, – терё Василий Семенов фермер.

Лариса НИКИТИНА.

Хусалăх ёсченёсем

Сăнўкерчёксене «Энежь» фермер хусалăхён сайтёнен илнё

КЕШКЕН

Пулас тухăсшăн тăрăшса

Иртнё эрне вёсленнё тёле республикари ял хусалăх организациёсемпе хресчен (фермер) хусалăхёсенче пёрчёллё тата пърса йышши культурăсен вёрлăхне 48,4 пин тонна хатёрленё. Факă сұраки ирттерме сителёклё.

Хатёрленё вишерен 47 пин тоннине пахалăх тёлешёнчен тёрселенё. Унăн 61 проценчё кондицие ларнă.

Пёр эрнере республикара кунашкал вёрлăх виши 3 процент ўснё. Ку енёпе 10 районта кăтарту лайăхланнă. Улатър (14 %), Елчёк (9%) районёсенче уйрамах нумай хушăннă.

Вёрлăхпа кондицие ситерессипе Шупашкар районенче те аван ёсленине асăнмалла. Кунта унăн пётёмешле

виши 87 процентпа танлашть.

Сурхи тырă вёрлăхне тасатассипе республикари хусалăхсенче 103 звено тăрăшть. Патърьел (15) тата Елчёк (9) районёсенче вёсен шучё чи нумайи.

Сăвăм ўсет

Республикари хусалăхсенче кулленхи сăвăм виши те ўсет. Акă иртнё эрнери кăтарту тăрăх – талăкра 393,6 тонна сёт сунă. Ку пёлтёрхи сак тапхъртинчен – 104,8%.

Пёр ёне пушне вăтамран 13 кг сёт сунă. Иртнё сълхин танлаштарсан каллех ўсем (102,3 %) палăрать.

Комсомольски районенчи "Асаново" (24,1 кг), Элёр районенчи "Новый путь" (23,1 кг) хусалăхсенче, Шупашкар районенчи "Ольдеевская" агрофирмăра (21,2 кг), Сентёрвърри районенчи "Смак Агро" пёрлешўре (20,3 кг) кашни ёнерен 20 кг ытла сёт сунă.

КУН ЙЁРКИНЧЕ

Ют сёршыв кушёнчен пăхмасър

Пётём Раçсейри "Единая Россия" политика партийён XVI съездёнче аграри ыйтăвне халалланă дискусси площадки те ёсленё. РФ ял хусалăх министрён пёрремеш заместителё Джамбулат Хатуов палартнă тăрăх – агропромышленноё комплексё паян сёршыв экономикаине хăват паракан тытăмсенчен пёрри. Пёлтёр 119 млн тонна ытла тештырă пустарнă. Кун пеки хальччен пулман. Сахър кашманён тухăсёпе те Раçсей сак тапхърта хайне тивёстерет.

Вильăх-чёрлех отраслёнче сёт производствипе те сакнашкал ситёну тумалла, айна туса илессине сұлталăкне 5-7 млн тоннăна ситермелле.

Сёршыван апат-симиёс хăрушсърлăхне тивёстермешкён ўсентăран вёрлăхён тата аратлă вильăх фондне йёркелесе ямаллине палартнă. Ку тёлешпе пирён малашне ют сёршывсен кушёнчен пăхмалла мар.

Раçсей Ял хусалăх министрствин представителё сивёч тăракан ытти ыйтăва та хускатнă.

Промышленноё ыйтăвёпе

Паян Шупашкарта Раçсейри Промышленноё енёпе ёслекен координаци канашён мероприятийёсем пусланаçсё, икё куна пыраçсё. Вёсенчен чи пёлтерёшли сёршыври апат-симиёс тытăмё валли машинăсем тăвас ёсе аталантарас ыйтуна сыхăннă лару пулё. Мероприятисем РФ промышленноё тата суту-илў министрё Денис Мантуров ертсе пынипе иртеçсё.

Координаци канашён ларăвне сёршыван тёрлё регионенчен килнё хăнасем республикари производство предприятийёсемпе те паллашаçсё.

Пулăшу виши ўснё

Кăсалтан пусласа патшалăх хресченсене субсидипе пулăшакан мелсене пёрлештернё. Малтан вёсем 54 пулнă, халё 7 юлнă. Федерацин яллă територисене аталантарассипе тата ял хусалăх пёлтерёшлё сёрсене мелиорацилессипе сыхăннă тёллевлё программăсем уйрăм пая кёнё.

2017 сълта "пёрлехи субсиди" (кёске вăхăтлăх кредит проценчён пёр пайне саплаштарма, аратлă вильăхшăн, паха вёрлăхшăн, пёчёк хусалăхсене пулăшма) шайёнче Чăваш Ене федераци хыснинчен 727,91 млн тенкё килмелле. Факă пёлтёрхи пётёмешле вишерен 31 % нумайрах.

Яллă територисене аталантарассипе сыхăннă программăпа – сак шутра ялта пурăнакан сармăк сёмьёсемпе специалистсен пурăнмалли условийёсене лайăхлатма, фельдшерпа акушер пункчёсем тума, сурт-йёр лартмашкăн социаллă тата инженери инфратытăмёпе тивёстерме, вырăнти пусаруллă сынсене грантпа хавхалантарма – республикана 69 306,1 пин тенкё уйрнă.

Чӓваш Республикин Пуслӓхӗ Михаил Игнатъев Патшалӓх Канашне яӓ Ҫырупа паллаштарчӗ

Паянхи кӓларӓмра Ҫырӓвӓн хӓш-пӗр саманчӗпе паллаштаратпӓр.

Хисеплӗ ентешӗмӗрсем!
Санкци йӗрки ял хуҫалӓхне ӓнӓслӓн аталантарма ҫӗнӗ майсем туса пачӗ. Ҫӗр ӗҫченӗсен ырми-канми тӓрӓшӓхне пула ял хуҫалӓхӗнчи производство индексе, малтанхи кӓтар-тусем тӓрӓх, пӗлтӗр 103 яхӓн процентпа танлашнӓ.

Ҫӗрӗнче аталану шайне сыхласа хӓварма ҫӗрпе типтерлӗ усӓ курассине, ял хуҫалӓх пӗлтерӗшлӗ ҫӗрсене ҫаврӓнӓша тавӓрассине патшалӓхӓн пысӓк пӗлтерӗшлӗ тӗллевӗ тесе шутлатӓп. Республика Правительстви ку еӓпе сахал мар ӗҫ тунӓ, ҫавна май пайӓр кӓтартусем те пур.

Чӓваш Ен ҫӗр лаптӓкӗсене кадастр учече тавассипе пухнӓ опыта Раҫҫейре лайӓххисенчен пӗри тесе йышӓннӓ, республика ку еӓпе ҫӗршыври чи лайӓх 5 регион йышне кӗрет.

2011 ҫултан пусласа шута илнӗ ҫӗр пайӗсен тӗпи 2 процентран 87 процента ҫитнӗ.

2016 ҫулта ҫавнашкал 22,5 пин гектар ҫӗрпе усӓ курма палӓртса хунӓ пулсан, муниципалитетсем 27 пин гектар ҫӗре ҫаврӓнӓша кӗртнӗ. Палӓртнӓ плана 20 процент ирттерсе тултарнӓ.

Чӓваш Ен усӓ курман ҫӗр лаптӓкӗсене шута илес еӓпе федерацин Атӓлҫи округӗнче малта пыракансен шутне кӗнӗ, ҫапах та сивӗч ыйтусем пурри те куҫкӗрет.

Вырӓнти хӓйтытӓмлӓх органӗсен умне ял хуҫалӓх пӗлтерӗшлӗ усӓ курмасӓр выртакан пӗтӗм ҫӗре ҫаврӓнӓша кӗртме, усӓ курман ҫӗр пайӗсене муниципалитет харпӓрлӓхне шута илессине 2017 ҫулхи утӓ уйӓхӗн 1-мӗшӗ тӗльне вӗҫлеме тата ҫӗрпе тухӓҫлӓ усӓ куракансене е ҫӗре харпӓрлӓха илекенсене усӓ процедурасем урлӓ тупса палӓртма тӗллев ларатӓп.

Общественноҫла пӗрле "Халӓх инвентаризацине" ирттерине пула та вырӓнти бюджетсене хушма тупӓш кӗнине палӓртса хӓварас тетӗп.

ӓна туса ирттернӗрен 832 гектар лаптӓкпа танлашакан усӓ курман 2271 ҫӗр участокне тупса палӓртнӓ. Усӓ курман ҫӗрсене ҫаврӓнӓша кӗртни вырӓнти бюджетсен тупӓшӗсене 164 миллион тенкӗлӗх ӓстерме пулӓшнӓ. Ҫак мел ҫӗр тата пурлӓх хушлӓнӓвӗсенче те йӗрке тума май парать.

Ҫӗрсене инвентаризацилес еӓпе пухнӓ лайӓх опытпа кушман пурлӓхӓн юхӓннӓ, усӓ курман объекчӗсене, ишӗлекен объектсене тупса палӓртнӓ чухне усӓ курмалла тесе шутлатӓп.

Чӓваш Ен Юстици министерствине вырӓнти хӓйтытӓмлӓх органӗсемпе пӗрле усӓ курман пурлӓха тупса палӓртас тӗллевпе "Халӓх инвентаризацийӗ" акци ирттерме хушатӓп. Кашни объектӓн хӓйӗн хуҫи пулмалла, унӓн ӓна тивӗслӗ шайра тытса тӓмалла!

Республикӓра пурӓнакансене асӓннӓ акцие хастар хушӓнма чӗнсе калатӓп.

Пӗлтӗр Чӓваш Енӗн тӗрлӗ районӗн территориянче хӓрушӓ чире – сыснасен Африка мурне – тупса палӓртнӓ. Унӓн сиенӗсене пӗтерме Чӓваш Республикин Министрсен Кабинечӗн резерв фондынчен 26 миллион ытла тенкӗ уйӓрнӓ.

Патшалӓх влаҫӗн органӗсемпе вырӓнти хӓйтытӓмлӓх органӗсен, право сыхлавӗн органӗсен пӗрлехи кал-кал ӗҫӗ, ял халӓхӗ лару-тӓрӓва тӗрӗс ӓнланни хӓрушӓ чир "вучаӗсене" вӓхӓтра сиенсе-

Сӓнӓкерӗҫе sar.ru сайтран илнӗ

рлетме тата малалла сарӓлассине чарма май пачӗ.

Мӗнпур шайри влаҫ органӗсем Чӓваш Ен территорийӗн хӓрушӓрлӓхне тивӗҫтермелле тата малашне ҫавнашкал лару-тӓрӓва татах йӗркеленме памалла мар.

Пирӗн умра пӗлтерӗшлӗ ытти тӗллевсем те тӓрӓҫӗ.

Кашни гектарта пысӓк тупӓш кӑме пултаракан культураҫене, калӓпӓр, сахӓр кӓшманӗ, кукурус, рапс, хӗвелҫаврӓнӓш, ҫӗрулми, усӓ тата хупӓ ҫӗр ҫинче пахча-симӗҫ туса илекен ҫӗрсен лаптӓкӗсене аӓлӓлатмалла.

Вӓрлӓхлӓх ҫӗрулми туса илмелли никӗсри хӓйнеевӗр центр туса хумалла, ӓна йӗркелени импортпа пӓхӓнассине чарма тата республикӓри ял хуҫалӓх таварӗсем туса илекенсене те, килти хуҫалӓхсене те лартмалли вӓрлӓхпа тивӗҫтерме май туса парать.

Пирӗн хӓмла ӓстерес ӗҫе чӗртсе тӓрӓтассишӗн ҫине тӓрса тӓрӓшмалла. Ҫаkana тума кирлӗ майсем пур. Раҫҫей Ял хуҫалӓх министрствине те пире ку еӓпе пулӓшма шантарать.

Паян Раҫҫейри сӓра тӓвакан предприятисене хӓмлапа хӓйсене кирлинчен 2 процент шайра кӓна тивӗҫтереҫҫӗ.

Чӓваш Ен Ял Хуҫалӓх министрствине Чӓваш Ен Экономика аталанӓвӗн министрствине, вырӓнти хӓйтытӓмлӓх органӗсемпе пӗрле хӓмла ӓстерессине аталантармалли программа туса хатӗрлеме хушатӓп, унта хӓмла туса илекен хуҫалӓхсене техника енчен ҫӗнетес тӗлӗшпе патшалӓх пулӓшассине палӓртса хӓвармалла.

Пӗтӗмӗшле аграри секторӗнче тата апат-симӗҫ промышленноҫенче 2020 ҫулчен 5,5 миллиард ытла инвестици явӓҫтарса тата 700-е яхӓн ӗҫ вырӓнӗ йӗркелесе 120-рен кая мар инвестици проектне пурнӓҫлама палӓртнӓ.

Ҫамрӓк специалистсене ялта ӗҫлеме явӓҫтарас тесен вӗсене тивӗслӗ шалу тӓлемелле. Ку еӓпе ӗҫлеме тытӓннӓ ӗнтӗ – юлашки 5 ҫулта ял хуҫалӓхӗнчи ӗҫ укҫи шайӗ экономикари вӓтам ӗҫ укҫин 56 процентӗнчен пусласа 72 процентне ҫити пысӓкляннӓ. Ку аван ӓсӗм, анчах та ҫителӗксӗртерех!

Производство тухӓҫлӓхӗ пысӓк предприятисенче хӓйсен ӗҫченӗсене лайӓх шалу тӓлеҫҫӗ те ӗнтӗ. Сӓмахран, "Ҫӗрпӓ беконӗнче" ӗҫ укҫин вӓтам виҫи – 27,4 пин тенкӗпе, "Ольдеевская" агрофирма – 26,8 пин тенкӗпе, "Ҫӗрулми мухтав" агрофирма – 23,7 пин тенкӗпе танлашарь.

Ял хуҫалӓх ӗҫченӗсен ӗҫ укҫи ял хуҫалӓх таварӗсен хальхи хакӗсем тавра йӗркеленнӗ лару-тӓрӓва шута илсен республикӓри вӓтам кӓ-

тартуран кая мар пулмалла.

Ҫамрӓксене аграри отраслепе ытларах кӓсӓклантарма республика районӗсенче аграри класӗсем усмалла, унта шкул ачисем ял хуҫалӓхӗнче малта пыракан организацисен тӗслӗхӗсемпе усӓ курса хресчен ӗҫ условийӗсемпе паллашма, хӓйсен вӓйне ҫӗр ӗҫӗпе ҫыхӓннӓ тӗрлӗ профессире тӗрӗслесе пӓхма пул-тараҫҫӗ.

Министрсен Кабинетне вырӓнти хӓйтытӓмлӓх органӗсемпе пӗрле кашни муниципаллӓ районта агро-классем тумалли ыйтӓва тӗплӗн тишкерме хушатӓп, ҫавӓнпа пӗрлех ку ӗҫе агропромышленноҫ комплексӗн интересленекен организациӗсене явӓс-тармалла.

Унсӓр пуҫне кашни муниципаллӓ районта ял хуҫалӓхӗн тирпейленекен е снабжение тавар сутакан пӗрререн кая мар потребитель кооперативӗ туса хумалла.

ӗҫе лайӓх пахӓлӓхпа пурнӓҫлама ыйтатӓп! Пире ӗҫлемен, "хут ҫинчи" кооперативсем кирлӗ мар!

Пирӗн тӗп тӗллев – экологи тӗлӗшӗнчен таса шутланакан Раҫҫейре те, чикӗ леш енче те лайӓх сутӓнакан апат-симӗҫ таварӗсене "Раҫҫейре туса кӓларнӓ", "Чӓваш Ен туса кӓларнӓ" брендсемпе туса кӓларасси.

Аграрисене савӓнтарас тетӗп. Кӓҫалтан пусласа патшалӓх паракан 54 пулӓшу мелне ҫичче пӗрлештернӗ.

Патшалӓх паракан пулӓшу мелӗсене ансатлатни бюджет укҫи-тенкине вӗсене илсе тӓракансем патне васкавлӓн ҫитерме тата субсиди уйӓрса парас ӗҫ тухӓҫлӓхне пысӓклатма пулӓшарь.

Ҫавӓн пекех эпир ял хуҫалӓх таварӗсем туса илекенсем кредит укҫи-тенкипе усӓ курма пултарами майсене ансатлатас еӓне панӓ сенӓсене те шута илнӗ. Ҫӓмӓллӓхлӓ кредитсем уйӓрса памалли ҫӗнӗ меле ӗҫе кӗртсен ял хуҫалӓх таварӗсем туса илекенсемшӗн, заем илекенӗн ят-сумне кура, процент ставки султӓлӓкне 5 процентран ытла пулмасть, ҫакӓ коммерци кредитӗсемшӗн тӓлекен ставкӓран 2-3 хут пӗчӗкрӗх. Банксем ҫав ставкӓсемпе кредитсем уйӓрса пама тытӓннӓ та ӗнтӗ.

Ял хуҫалӓх таварӗсем туса кӓларакансене чӗнсе калатӓп! Халӓхра каланӓ ӗвӗр: "Тимӗре хӗрнӗ чух туптаҫҫӗ". Ял хуҫалӓх ӗҫӗсене сезонра пурнӓҫланине шута илсе кредитсем илес ӗҫе кая хӓвармалла мар, ҫӓмӓллӓхлӓ кредитпа тивӗҫтерекен майпа паян тата халех усӓ курмалла.

Тулли варианчӗ «Хыпарӓн» кӓрлӓч уйӓхӗн 21-мӗшӗнче тухнӓ 9-мӗш номерӗнче пичтленнӗ.

ЫЙТАМ

Юлия КИСЕНКО,
"Агроресурсы" пӗрлешӗвӗн коммерци директорӗ:
– Республика Пуслӓхӗ чӓваш хӓмлине чӗртсе тӓратасси пирки калани кӓмӓла кайрӗ. Чӓн та, паян

Раҫҫейри сӓра тӓвакан предприятисене хӓмлапа хӓйсене кирлинчен 2 процент шайра кӓна тивӗҫтереҫҫӗ. Ыттинче ют ҫӗршывран турттаратпӓр. Республикӓра та 150 тонна кӓна туса илетпӗр. Патшалӓх пулӓшсан, хӓмлана аталантарма вӓхӓтра субсиди куҫарсан лава вырӓнтан тапратма май пур. Шел, отраслие чӗртсе тӓратасси хальлӗхе ытларах калаҫу шайӗнче кӓна. Чӓваш хӓмлин ырӓ ятне таварма малтан унпа ӗҫлекен хуҫалӓхсене пулӓшмалла. Субсиди уйӓрассине лайӓхлатмалла. Ҫывӓх вӓхӓтра республика валли Чехословакирен хӓмла татмалли 25 комбайн туянасшӓн. Ман шутпа, ӓна хамӓр патӓртах кӓларма тытӓнмалла мар-ши? Ирtnӗ сул Ҫӗрпӓре хӓмла пӗрчӗлекен завод хута кайрӗ. 1 сехетре 1,5 тонна чӗртавар тирпейлет. Пӗр енчен савӓнмалла пек, анчах Чӓваш Енре ун чухлӗ хӓмла сул. Эпир туса илекенни завода темиҫе кун ӗҫлемелӗх кӓна.

Владимир ХРАМОВ, Хӗрлӗ Чутай район администрацийӗн ял хуҫалӓх пайӗн пуслӓхӗ:

– Михаил Игнатъев хӓйӗн Ҫырӓвӗнче пирӗншӗн те сивӗч ыйтӓва – ял хуҫалӓх

пӗлтерӗшлӗ усӓ курмасӓр выртакан пӗтӗм ҫӗре ҫаврӓнӓша кӗртме, усӓ курман ҫӗр пайӗсене муниципалитет харпӓрлӓхне шута илессине 2017 ҫулхи утӓ уйӓхӗн 1-мӗшӗ тӗльне вӗҫлемеллине – хуҫкатрӗ. Хуҫалӓхсем арканнӓ май пирӗн тӓрӓхри чылай лаптӓк ҫумкураҫпа, йывӓҫ-тӗмпе хупланчӗ. 2016 ҫул тӗльне районта 4800 гектар пулӓхлӓ ҫӗр усӓ курмасӓр выртнӓ. Пӗлтӗр 1 пин гектар ытла пулӓ ҫаврӓнӓшне кӗртнӗ. Етӗрнери пӗр фермер кӗркунне Хӗрлӗ Чутай енче темиҫе сул усӓ курман 500 гектар ҫӗр илсе сухаласа хӓварчӗ. Илес текенсем татах пур. Шел, хуҫасӓр ҫӗр пайӗсене ял тӓрӓхӗн харпӓрлӓхӗ ҫине суд урлӓ куҫарнӓран ӗҫ вӓраха кайрӗ.

Евгений ЕЛАН-ДАЕВ, Чӓваш Республикин хӓй тӗллӗн ҫӓрекен машинӓсен тата техникӓн ытти тӗсӗн техника юсавлӓхне сӓнаса тӓракан патшалӓх инспекцийӗн пуслӓхӗн тивӗҫӗсене вӓхӓтлӓх пурнӓҫлакан – ЧР патшалӓхӓн тӗп инженер-инспекторӗ:

– Чӓваш Ен Пуслӓхӗ Михаил Игнатъев хӓйӗн Ҫырӓвӗнче ҫамрӓк специалистсене ялта ӗҫлеме хӓварас ыйтӓва хуҫкатни килӗшрӗ. Ку тӗлӗшпе вӓл ҫывӓх вӓхӓтра пурнӓҫламалли тӗллевсене палӓртни те пӗлтерӗшлӗ. Чи малтанах ҫамрӓксене тивӗслӗ шалу тӓлемелле. Вӗсен ҫемье ҫавӓрмалла, ҫурт-йӗр ҫӗклемелле. Ҫавӓнпа ял хуҫалӓхӗнчи ӗҫ укҫин шайне малашне те ӓстермелле.

Пирӗн ведомство инспекторӗсем ял хуҫалӓх техникӓн юсавлӓхне хуҫалӓхсене тухса тӗрӗсленӗ май чылай ҫӗрте механизаторсем, комбайнерсем ҫитменине асӓрхаҫҫӗ. Ҫавӓнпа яш-кӗрӗме шкул саккинчене ҫӗр ӗҫӗпе кӓсӓклантармашкӓн районсене аграри класӗсем усӓллӓне ырламалла. Республика ертӓҫи вӗсене кашни муниципаллӓ районта йӗркелемеллине палӓртрӗ.

ҘУЛҘУРЕВ

Юмахри пек

– Ачаранах техникана килештернә май шул пёттерсен ял хуҗалык академияһенчи инженер факультетне вәренме кетәм. "Лого" программа пирки илтсен хутшанма шут тытрам. Нимеҗ чөлхине шултанав аван пелни тата пулас специальнос – инженер-технолог – программана лекме пулашрә. Студентсене суйласа илнә чухне ялтан тухине, хушма хуҗалыкх тәрәшнине те шута илчәс. Эпир Германия канма мар, еҗсеме каятпәр җав. Пурә җиччән сула тухрамәр, җав шутра Елчәк районенчен канна виҗсән: Екатерина Мижерова, Татьяна Арефьева тата эпә. Малтанах атте-анне җакна хирәҗслерә, ентешсеме пелсен килешрә.

Германире пире ашә җанталәк кетсе илчә. Ака уйахә канна пулин те сулла җитнә тейән. Франкфурт хулинче икә кун пурәнтәмәр: "Лого" союз йөркеленипе семинарсене хутшантамәр, экскурсияре пултәмәр. Унтан хамәрән еҗ вырәнне кайрамәр. Эпә Кристоф Рихтер фермер патне лекрәм. Вәл җемийе пә Бад-Нойенар-Арвайлер хулинче виҗе хутлә коттеджра пурәнәтә. Мана пыҗак пүләм уйәрса пачәс. Унта мән кирли йәлтах пурчә. Вәсен таватә ача. Иккәшә асла шулсенче вәренәсә, уйрам пурәнәсә. Кәҗәннисем, йәкәрешсем, ман султисем. Анчах шултан тухайман-ха. Унти җамрәксем 19-20 сулсенче канна алла аттестат илесә.

Малтанхи тапхәрта вәсем каласниче аңланма йывәрчә. Вәхәт иртнә май ирәкләнәх хутшанма тытантамәр. Кәҗән ачисемпе – Наталипе тата Петра – тулашрамәр. Җемье мана җывах йышанни те җәнә вырәнә хәвәртрах хәнәхма пулашрә. Ирхине 8 сәхәтре пыҗак сәтел хушшине пустаранаттамәр, апат җисен кашни хәйән еҗсәпе саланатчә. Мәшәрәпе ачисем кил хуҗин еҗ-хәлне хутшанмаҗсә. Иҗем җырлин пахчине пәхса тәрәссә, унран эрех хәтәрлесе сутаси йәлтах Кристоф Рихтер җинчә. Вәл хәйне пулашма пәр җынна канна еҗсә илнә. Уйахне аңа 1-1,5 пин евро тәлет. Пире – 200-250 евро.

җынсем тарават пулни, пәр-пәрне ашшән кулса сывлах сунни тәләнтерчә. Вәсене кура манән та кәмәл җәкләнетчә. Хуларә таса, тирпейлә, илемлә. Унччен аякка кайса җуременипе-ши юмахри пек туйәнәтчә. Усәр, җапкаланса җурексенне те курман. Эрнеләх отпуск парсан пәрле вәренекенсеме тәл пулса Испание җитсе килтәмәр.

Хуҗасем сурт-йәре, лавкканә яла-

Паха җимеҗсән
хакә те пыҗак

Елчәк районенчи Исемпел яләнче җуралса үснә, Чәваш патшалык ял хуҗалык академияһенче вәренекен Надежда Чермакова "Лого" программәпа Германире пәр фермер патәнче җур сул практикәра пулнә. Хәйән асаилә-вәсемпе пире те паллаштарма килешрә вәл.

Семье архивенчи сәйүкерәҗсем

Надя Чермакова Кристоф Рихтерпа (варринче)

КӘСКЕН. Германири Бад-Нойенар-Арвайлер район центрә шултанат. Вәл 1250-мәш султа хула ятне илнә. Рейнланд-Пфальц җәрә җинчә вырнаҗнә. 786, 95 таваткал метр йышанат. Пурә унта 129 887 җын пурәнәт.

нах уҗа тытаҗсә. Туянакансем кәҗпа та килетчәс. Пәррехинче килте пәччен юлсан хәнәхнә йәлапа алаксене шал енчен питәртәм. җапилеҗ сывәрса кайнә. Натали таврәнсан кәреймен, эрех туянма килнә җынсене те сутайман.

Мана, ялта үснәскере, нимәнле еҗ те хәратмаҗ. Шеф трактор урапи улаштарма тытансан хаваспах пулашрам. Ку уншән кәтменләх пулчә. Вәсем манран час-часах кунти пурнәҗ, җынсем пирки ыйтса пәлетчәс. Шупашкар җинчә илтнә вәсем. Атте шулта еҗсленипе пәрлех хушма хуҗалыкх вильах-

чәрләх, пыл хурчәсем тытнине, пахча-җимеҗ үстернине каласан тәләнәтчәс.

Хәнәра лайах, анчах килтен җываххи нимән те җук-тәр. Кәр энне таван киле вәҗсәмеҗ аса илеттәм, тунсәхлаттам. Пуян опыт пухса таврәнтам практикәран. җакә мана хамән пулас профессие лайахрах аңланма пулашрә. Май пулсан татах кайәттәм унта.

Иртнә сул Кристоф Рихтер Шупашкара академи студентсеме тәл пулма килсе кайрә. Аңа аппапа хула кәтарта сурерәмәр, кайран аҗатса ятамәр. Халә те вәсемпе җыхәнә тытатәп.

Экопат-җимеҗ
тупаш күрет

Бад-Нойенар-Арвайлер хули йәри-тавра иҗем җырли пахчисем. җав шутра Кристоф Рихтер шефән 2 гектар йышанат. Сезонра җимеҗе виҗе хут пуҗ-

тараҗсә. Тәрлә вәхәтра пиҗсе җитекеннисене лартса үстерет вәл. Унән чәрта-вара тирпейлемелли цех, упрама пулвал пур. Лавкки те коттеджпа юнашарах вырнаҗнә. Малтанхи кунсенче мана шеф пичкери эрехе кәленче савата тултарма илсе кайрә. Пыҗак пулвалта эрех пичкисем туллиех. Темпеҗе сул упранаканнисем те пур. 8 тәрлә сорт хәтәрлет вәл. Управри нурәкләхе, сывлаш температурине ятарлә прибор йөркелесе тәрәт. Иҗем җырлин пахчине ытлашши туратран, сулҗаран, сумкурәкран тасатрамәр, җырла пуҗстартәмәр. Хәватлә техника унән җителәклек, анчах алапа еҗсәмелли те пайтах. җырлана та ала вәҗсән пуҗстараҗсә. Ку еҗсәре аңа ачисем те пулашаҗсә. Пахчасем хулапа юнашарах пулин те, пылак җимеҗе вәрлакан, хураллакан җук. Йәри-тавра карта та тытман.

Хуларә эрех сутакан пайтах, анчах фермер патәнчен халәх татәлманни, маларах шәнкәравласа саккассем пани тәләнтерчә. җитменнине, унән таварә ыттисеннипе танлаштарсан самай хаклә. Туянакансене җакә та хәратмаҗ. Вәртәнләхә – экологи тәләшпе таса продукция пулни. Нимеҗсә химисәр, таса апат-җимеҗе туянма тәрәшаҗсә. Уншән виҗе хут хакләрах тәлеме те хәтәр вәсем.

Экопат тени кунта пуш сәмах канна пулманнине хам куҗпа курса еңентәм. Экологи тәләшпе таса апат-җимеҗе хәтәрлеме җәмәл мар. Ака эпир вырәнти продукция нитратсәр, паха тәтпәр. Анчах аңа җитәнтерме химикат, удобрени мән чухлә хывнине тәрәсләне-и? җук. Германире ку еңәпе җирәп. Экопродукци тесе сутма ятарлә сертификат илмелле. Аңа валли тәрәсләв органә витәр тухмалла. Шеф ятарлә тетраде иҗем җырлин пахчине удобрени, химикат хывнине, тәсне, виҗине, эрехе хәтәрлеме мәнне уса курнине йәлтах җырса пырат. Чуллә вырәнәтә җәр пулахе йәләх пулсан та тухаҗа үстерме удобренипе, химикатпа ытлашши уса курма юрмаҗ. Ятарлә комисси тәпрари, җимеҗри нитрат шайне тәплә тәрәсләт, җырса пынипе паллашат. Тавар тивәҗтерсен җакна җирәпләтәкен сертификат парат. Ку тәрәхәра Кристоф Рихтер пирки пурте пәлесә. Паха продукция курорт хулине канна килекенсем хаваспах туянаҗсә, ыттисене илме сәнеҗсә. Экопродукт хәтәрлесе кәларни хуҗисене пыҗак тупаш күрет. Патшалык ку еңәпе еҗсләкен фермерсене, предпрятисене курәмлә пулашу парат.

Лариса НИКИТИНА.

АҖТА? МӘН? ХАҖАН?

Кәҗал Чәваш Енре 22 больницана тәпрен юсәс. Ку тәлләвпе республика хыснинчен 135 млн тенкә уйәрәс. Тепәр 7,5 млн тенкене Раҗсәй Президентчән резерв фондәнчен.

Вәрнар район больницин стационарне, Сәнтәрвәрри район больницин хәрарәмсен тата ача-пәча консультацийсән пүләмәсене җәнетәс. Кунсәр пуҗне республикәри клиника больницин ревматологи уйәрәмән, хуларә ача-пәча 1-мәш больницин Афанасьев урамәнчи филиалне тата хуларә ача-пәча 2-мәш больницин инфекци стационарне те юсәс.

Халә җак тәләшпе Куславкка район больницинче еҗсәм пыраҗсә.

җур литр шура эрех хакә мән чухлә пулмалла? җак ыйтәва Раҗсәйре хивре сүтсе яваҗсә. Маларах РФ Финанс министрствини җур литр эрехән чи пәчәк хакне 190 тенкәрен 219 тенкә таран хә-

партма сәннә. Урәхла каласан, 15 процент хаклатма. Анчах министрство кайран урәхла шут тытнә: эрех хакне 204-205 тенкә таран үстерме паләртнә.

Эрех хакә кәҗал җәртме уйәхәнчен хәпарә. Вәл мән чухлә үссесине РФ Финанс министрствини 1-2 эрнере татса пама шантарнә.

Чәваш Республикани Пуҗләхә Михаил Игнатәв ЧР Патшалык Канашне янә җырәвәнче Министрсен Кабинечә умне кәҗалхи утә уйәхән 1-мәшәччен ял хуҗалык пәлтерәшлә уса курман җәрсене хуҗисене тупмалли пирки тәлләв лартнә.

2011 султанпа җәр пайәсене регистрацилессе 2 процентран 87 процента җити үснә. Вырәнти хәйтытәмләх органәсене уса курман җәрсене паләртса вәсене муниципалитет тытәнне куҗарма, ун хыҗсән аукцион ирттерсе уйрам харпәрләхә пама хушнә.

Юстици министрствине вырәнти

влаҗсәме пәрле хуҗасәр җәрсене тупса паләртма, пуҗаруллә җынсен аллине пама хушнә.

Федерацин Атәлсү округәнчи вунә хуларә гриппа вирус инфекцийән эпидемийә сарәлнә, җак шутра Шупашкарта та. ЧР сывлах сыхлав министрә Алла Самойлова паләртнә тәрәх – республикәра эпидемиологи лару-тәрәвә хәрушә шайра мар. Кунта грипп чирне хирәс тунә вакцинацин витәмә те пурах. Кәҗал Чәваш Енре пурәнәкан 523,7 пин җынна прививка тунә, җак шутран 172458 ачана.

Гриппа тата ОРВИпе чирлекенсем җәнә Шупашкар, Шупашкар хулисенче, Хәрлә Чутай, җәрпү, Шупашкар, Сәнтәрвәрри районсәнче йышлә. Чирлекенсем хушшинче ачасем нумайини шута илсе республикәри хәш-пәр шулта классене хупнә. Шупашкарти икә шулти виҗе класс (81 вәренекән),

җәнә Шупашкарти таватә шулти ултә класс (144) тата Муркаш районәнчи садикри пәр ушкән (22).

ЧР Ял хуҗалык министрствини халәх-ран пухакан сәт хакәсене тишкернә. Кәрләчән 22-мәшә тәлне чи пыҗак хак Йәпреҗ районәнче пулни паллә: 1 л сәте кунта 16-21 тенкәпе пухаҗсә, чи пәчәкки – Канаш, Сәнтәрвәрри, Вәрмар районсәнче. Асәннә тәрәхсәнче аңа 16 тенкәпе пуҗстараҗсә.

Кәрләчән 20-мәшә тәлне чәртаварән чи пыҗак хакә Красноармейски районәнче йөркеләннә: 1 л сәте 25-26 тенкәпе пухнә. Шел те, икә кунран вәл 17 тенкә таран чакнә.

ЧР "Агро-Инноваци" КУП кәтартавәсем тәрәх – 2,5 процентлә 1 литр сәте лавккасенче – 43-51, пасарсенче 45-60 тенкәпе туянма пулат. 3,2 процентлине лавккасенче – 47-54, пасарсенче 49-64 тенкәпе сутасә.

ХҮТЛӲХ

Ытларах хушӳнатъ

? Пенси тӳлемелли сӳнӳ саккунпа ачасемшӳн хушма балл шутласа парасӳсӳ. Енчен те сӳмьере йӳкӳреш суралсан тата амӳшӳ икӳ ачана пӳхма сӳлталак сурӳ отпускра ларнӳ пулсан ӳна мӳнле шутласа палӳртаӳсӳ?

Надежда КОЗЛОВА.

Канаш районӳ.

Сӳнӳ саккунпа килӳшӳллӳн ачана сӳлталак сурӳ тултариччен пӳхнӳ вӳхӳтшӳн амӳшне е ашӳне пенси балӳсем шутласа парасӳсӳ: пӳрремӳш ачашӳн сӳлталакне – 1,8 балл, иккӳмӳшшӳн – 3,6, виӳсӳмӳшшӳн тата тӳваттӳмӳшшӳн – 5,4-шар. Пенси виӳсине палӳртнӳ чух суралнӳ ачапа 6 сӳлччен ларнӳ вӳхӳта шута илме пултараӳсӳ.

Енчен те йӳкӳреш (тӳрех виӳсӳ е ытларах ача) суралсан коӳффициентсене хушаӳсӳ. Вӳсене сӳлталак пӳхнӳшӳн амӳшӳн коӳффициент 5,4 пулӳ, сӳлталак сурӳ пӳхсан 8,1 балла танлашӳ.

РФ Пенси фончӳн Чӳваш Республикинчи Управленийӳн Канаш хулинчи уйрӳмӳ.

Шыраса илме пултараӳсӳ

? Хваттер туянтӳмӳр. Анчах малтанхи хуӳсем капиталлӳ юсавшӳн укӳа тӳлесе пыманнине кайран сӳс пӳлтӳмӳр. Парӳм самай пухӳннӳ. ӳна халӳ камӳн тӳлемелле? Сав укӳана пирӳнтен шыраса илме пултараӳсӳ-и?

Владимир ГЕРАСИМОВ.

Елчӳк районӳ.

Капиталлӳ юсав фончӳ сурта тӳпрен юсама каякан взноса сӳнӳ харпӳрӳсенчен шыраса илӳ. Мӳншӳн тесен Раӳсӳейри Пурӳнмалли сурт-йӳр кодексӳн 158-мӳш статийин 3-мӳш пайбӳпе килӳшӳллӳн капиталлӳ юсавшӳн тӳлес тивӳс нумай хваттерлӳ суртра пурӳнанакан мӳнпур харпӳрӳсӳна пырса тивет. Енчен те харпӳрӳсӳ прави тепӳр сӳнна куӳсан парӳмӳ те ун сине тиенет. Савӳнпа хваттер туяннӳ чух сурта тӳпрен юсама пуӳтаракан укӳа парӳмне тӳрӳслеме манмалла мар.

Кашни виӳсӳмӳш сӳнна – пулӳшу

ЧР ӳслев тата социаллӳ хӳтлӳх министрӳ Сергей Димитриев палӳртнӳ тӳрӳх – республикӳра пурӳнанакан кашни виӳсӳмӳш сӳн (400 пин ытла) патшалӳх пулӳшӳвӳпе усӳ курать, сав шутра 313 пинӳшӳ – пурӳнмалли сурт-йӳрпе коммуналлӳ хуӳсалахшӳн тӳлес енӳпе.

Юлашки пилӳк сӳлта Тӳван сӳршывӳн Аслӳ вӳрсине хутшӳннӳ 8,4 пин ытла сӳн тата пурнӳсран уйрӳлнӳ вӳрӳ ветеранӳсен сӳмийн членӳсем пурӳнмалли условисене лайӳхлатнӳ. Пӳлтӳр, тӳслӳхрен, 86 ватта сурт-йӳрпе тивӳстернӳ. Пурнӳс условийӳсене лайӳхлатмашкӳн хальхи вӳхӳтра тепӳр 100 яхӳн ветеран черетре тӳрӳт.

ПАХЧАӳА

Хӳсан шуратмалла?

? Улма-сырла йывӳсӳсене хӳсан шуратсан лайӳхрах: кӳркунне е суркунне? Сак ӳсе хӳш вӳхӳтра тумалла?

Валерий МИХАЙЛОВ. Шупашкар районӳ.

Улма-сырла йывӳсӳсене юпа е пуш уйӳхӳсенче шуратмалла. Енчен сак вӳхӳтран каярах юлсан усси сахал. Хӳвел пайӳрки уӳсентӳрана хӳтӳлеймест. Нарӳс уйӳхӳн вӳсӳнче – пуш уйӳхӳн пуӳламӳшӳнче хӳвел ытларах суратма тытӳнатъ. Сак тапхӳр йывӳс-тӳмшӳн уйрӳмаха сиенлӳ. Унӳн хуппи суркаланма пултараӳт. Мӳншӳн тесен хӳвел енчи палӳрмаллах хӳрет. Сав хушӳрах сулхӳн енчи

йывӳс туни хӳллекхи сывлӳш температуриччен уйрӳлса тӳмасть. Вӳсен хушшинчи уйрӳмлӳх 30 градуса та ситет. Йывӳс хуппи чӳтайманнипе сурӳлатъ. Унта сӳтӳрӳсӳсем хӳл каӳаӳсӳ, сӳмартта хываӳсӳ. Ситменнине чир-чӳр те сӳмӳллӳнаха сарӳлма пултараӳт. Савӳнпа йывӳс тунине сӳ уйӳхӳнче шуратни илем кӳна кӳрӳ, вӳл хӳвел пайӳркиччен те, сӳтӳрӳсенчен те упримӳ.

Вӳтӳ панулми

? Садра ытларах ватӳ улмуӳсисем. Вӳхӳт иртнӳ май вӳсен сӳмӳсӳ те вӳтелчӳ. Йывӳсӳсене касмасӳраха сӳмрӳклатма пулатъ-ши? Сӳнӳ хунавсем лартсан сӳмӳсӳне темиӳе сӳл кӳтмелле.

Михаил ГРИГОРЬЕВ. Муркаш районӳ.

Йывӳсӳсем чирлемӳсӳсӳ, сирӳп пулсан касмасӳраха сӳмрӳклатма май пур. Малтан вуллине хуплакан туратсенчен иртмелле. Унтан – шалалла уӳсен, пӳр-пӳрне чӳрмантаракан туратсенчен. Вӳсене тӳррӳн касма тӳрӳш-

малла, капла сад маӳне сӳрсен юхмасть. Замазка, паста майлине суйламалла. Каснӳ хывӳсӳн юлнӳ шӳтӳк-путӳка лайӳх хупласан йывӳс чирлемест.

Сад пыӳк пулсан сак ӳсе икӳ сӳла тӳсмалла. Кун пек тусан улмуӳсӳи ытлашши аманмасть. Пӳрремӳш хут туратсене иртнӳ хывӳсӳн тимӳр щеткӳпа хырса тунине, вуллине, пыӳк турачӳсене кӳвакӳшпа мӳкран тасатмалла. Кашни кӳркунне улмуӳсӳине сителӳклӳ шӳвармалла. Ытти вӳхӳтра сапмасан та юратъ, вӳйлӳ, тарӳн тымарӳсем йывӳсӳ нӳрӳкпе сителӳклекх тивӳстерӳсӳ.

СЫВЛАХ

Йод хушса чӳхемелле

Ангинӳран пыра апат содин шывне йод ярса чӳхени пулӳшатъ. 1 стакан шыва 1 чей кашӳкӳ апат соди, 4-5 тумлам йод хушмалла. Пыра унпа кашни сехетрених чӳхемелле.

Унсӳр пуӳне сак мелпе те усӳ курма пулатъ: 200 г коньяка 5 г тикӳт курӳкӳ (гвоздика) ямалла, икӳ эрне тытмалла. Кунне икӳ хут – ирсенен тата каӳсерен (сывӳрас умӳн) – карланкӳ парӳсене (миндалина) тӳватшар тумлам тумлатмалла.

Ачасем валли шӳвеке шывпа 1:1 пай туса хутӳштармалла. Аслисенни пекх тӳватшар тумлам ямалла. 7 кун сипленмелле.

Хӳлхашӳн усӳллӳ

Хӳлха япӳх илтсен пӳр сухан пуӳс илмелле, варрине кӳшт касса кӳлармалла та анис вӳррипе тултарамалла. Духовкӳра пӳсӳрмелле, сивӳтмелле, икӳ сий марля витӳр сӳрӳхтармалла, сӳткенне пӳчӳртаса кӳлармалла. Сывӳрас умӳн хӳлхана икшер тумлам ямалла.

Урана пӳсертсен

Урана е алла вӳри шывпа е ӳвӳспа (воск) пӳсертсен сӳрулми крахмалӳ пулӳшатъ. ӳна суран сине хумалла.

Крахмал пулмасан сӳрулмине савракан касмалла, пӳсертнӳ вырӳна тытмалла.

Туберкулеза парӳнтарма

? Уйӳх каялла тухтӳр мӳшӳрӳн туберкулез пулнине каларӳ. Ку хыпар маншӳн кӳтменлӳх пулчӳ. Тен, кам та пулин сак чиртен тӳппипех сывалма пултарнӳ. Мӳнле майпа-ши?

Анна ЖЕЛТОВА. Сӳрпӳ районӳ.

20 лимона теркӳпа хырмалла. Килти чӳх сӳмартине (10 штук) лайӳх сӳмалла, ватмасӳр эмаль, тӳм е кӳленче савӳта хумалла, сӳиелтен – хырнӳ лимон. ӳшӳ, тӳттӳм вырӳнта икӳ талӳк лартмалла. Уйрӳм савӳтра 0,5 л коньяк, 200 г алоӳ сӳткенӳ, 2 апат кашӳкӳ какао, 1,2 кг пыл хутӳштармалла, сӳлӳм сӳнче кӳштах ӳшӳтмалла, сӳмартта лимон банкине ямалла, анчах пӳратмалла мар. Сак хутӳш ӳшӳ та тӳттӳм вырӳнта 2 эрне лармалла, ун хывӳсӳн сӳмартасене асӳрханса кӳлармалла, ыттинне сӳрӳхтармалла, холодильникра упрамалла.

Кунне апат умӳн 30 минут мала-

рах 3 хут пӳрер апат кашӳкӳ сӳмелле. Икӳ уйӳх сипленмелле. Сак вӳхӳтра эрех ӳсӳмесен, пирус туртмасан аван.

Эпӳ пӳлнӳ тӳрӳх – ку меслет туберкулезӳн усӳ формине те парӳнтаратъ.

Николай РЕПКИН. Улатӳр хули.

Кӳл те сиплет

ӳлӳк кӳл шывӳпе анлӳ усӳ курнӳ. Мунчара чукурна хатӳрленӳскерпе пуӳсунӳ. Халӳ унӳн усси сӳнчен нумайӳшӳ пӳлмест е маннӳ.

Унпа парапроктит чирӳнчен (тӳрӳ пыршӳ сӳмӳнчи сӳ парӳсен шыӳсӳи) сывалма пулатъ. Вӳл кутанана сӳсӳлӳ пукра (волосяной свиц) тухнипе сӳхӳннӳ.

Икӳ ывӳс кӳл алламалла, 7 л шыва ямалла, сур сехет вӳретмелле, сӳрӳхтармалла (тӳрӳлтарахан та юратъ), ваннӳна тултарамалла. ӳшӳ кӳл шывӳнче 20-30 минут лармалла, унпа сурана сӳни те лайӳх. Часах шыва сип евӳр пӳчӳк хуртсем тухӳс. Шӳпах вӳсем чире ярасӳсӳ те. Чир йывӳрлӳхне кура сӳлла темиӳе хут сипленмелле. Суран тасалса ситет, ӳт илет, пукра тек аптӳратмасть.

Сӳпанран

6-7 хурӳн сӳлси пуӳтармалла. Типӳ пулсан сӳмӳетме пӳр минута вӳри шыва чиксе кӳлармалла. Сӳлӳсене хуӳсалах супӳнӳпе сӳрмелле, сӳпан сине хурса бинтпа сӳхмалла. Сӳлла майпа сӳлсӳ айӳнчен пӳр юкса тухатъ.

Асӳрхаттарни: халӳх сӳнекен сывату меслӳчӳсемпе усӳ куриччен тухтӳрпа канашласа пӳхмалла.

Ёс сукран сәматә йәваласчә

Шартлама хәл Сәрпү районенчи Такана яләнче пурәнакансемшән – саванәс. Ара, шәпах сәк тапхәрта вәсен ламран лама куҗса пыракан бизнесе нихсанхинчен вайлә аталанать.

Хальхи вәхәтра сәматә йәваланипех пурнәс тытса пыма пулать иккен. Хальччен эпә вәл хушма бизнес кәна тесе шухашланаччә. "Пәр сәмьене пәлетәп. Арәмәпе упашки тахсантанпах сәматә хатәрләсчә. Урәх ништа та әслемәсчә, анчах хуҗаләхра мән кирлине йәлт тунә, туяннә, сәнетнә. Пәриншән пурнәс тыткәчи вьләх пулсан вәсемшән – кәсатә", – терә машина водителә аслә сүл хәрринчен Такана еннелле савраннә май.

Вәл асәннә сәмье сәк районтанахмән. "Анчах Сәрпү тәрәхәнче сәматә йәвалассипе Таканасемпе танлашканни сукрах пулә", – паләртрә вәтләхра хуларан хәй суралса үснә яла тәппипех куҗса килнә Федор Трофимович Трофимов. Кунти халәха әмәрәпех сәк әсталәх тәрантарать. Шәпах вәсене кура вәл ытти яла сарәлнә, нихәсан сәматә туман сынсене әна алла илме хистенә. Таканара вәтти-вәтти сәк әсәпә тәрмашать.

Акә Юлия Захаровна Федор Трофимович Трофимовсем тивәслә канура, анчах ветерансемшән хушма укса ытлашши-и вара? Вәй пур чух вәсен аллинче те каләп вьлать. Ку енәпе 80 сүлтисем те үксә юлмаҗсә иккен.

Трофимовсем пенсие тухиччен Шупашкарта әсленә. Кил хуҗи стройкәра тәрәшнә чух та ашшәпе амәшәнчен вәреннә әсталәха манман. Халә ялта пурәннә май сәматта вәл ятарлә хуралтәра каләплать, унта вьрән сителәклә. Хулара хваттерти хәсәк ваннәра мәнле әсленә-ши? Унта та май тупса тәрмашнә вәт үркәнмен сәмье.

Тепәр тесен халә әләкхи пек пусләхсенчен шикленсе йәваласчә. "Атте-анне тәттәме әслетчә. Килте сүтә сүтма хәранә, мәншән тесен қасхине тәрәслесе сүренә. Сәматә тәвакана аләран ярса тытсан штрафланә. Тәрмене әсатни те пулнә. Пәррехинче 17 сүлти хәре вун пиләк таләка хупнәччә", – аса илчә Федор Трофимович.

Үсерехпе ашшә әна хәйәнпе пәрле сәматә сүтма илсе сүренә. Канаш хулине калләх сәр варринче сүла тухнә. 4-5 сүхрәм сүран утнә. Малтанхи вәхәтра автобуссем пулман. Иртен-сүрен машинәна чарнә. Пәррехинче сәмрәкән сәматә тәхәнас килмен. Пасара кирза атапа кайма тухнәскер машина кузовә сүнче урине самаях шәнтнә.

Хальхи вәхәтра сәмрәксем валли әс сук теҗсә. "Радиопа пәри сәк ыйтәва хускатнәччә. Часах передача итлекенсенчен пәри шәнкәравларә. "Мәнле әс сук пултәр? Пирән пек сәматә йәваләр. Вара укса пулать терә", – аса илчә Трофимовсем. Такана яләнчене пулнә-ши шәнкәрав е урәх вьрәнтен – ку мар, сәнәвә пәлтерәшлә.

Вәренни нихәсан та ытлашши пулмә. Сәматә каләплама нумай әс пухмаллине паләртрә мәшәр. Килте сурәх усрамасан сәм туянмалла. Әна суйлама пәлмәллә. Астана вәл сахал мар кирлә, саванпа 2-3 пуҗ тытти пуләшаймасть. Йышлә усра-

ма, пәхма, сәмне тирпейлеме вәхәт тупмалла. Сәматә йәвалакәнән вәл сукрах. Малтан Трофимовсем сәм шыраса Самар облаҗне те ситнә. Чылай әрата пахалама пултараҗсә вәсем. Тәсләхрен, калмак сурәхән сәмә хәйәрлә. Сурхи те сәматә тума юрәхсәр, вәл сурәрлә тата тәсәлать. Кәрхи вара аван. Туяннә хысән әна тасатасси, таптарасси те тәкаклә. Саванпа халә Трофимовсем чәртәвара ял тәрәх сүтса сүрекенсенчене туянәсчә, хәйсен алли витәр тухакан продукция те савнашкәллисене сүтәсчә.

Самана пәр вьрәнәта тәмасть. Юлия Захаровна Федор Трофимович ыттисем пек сәматта шывра вәретсе те сәрланә. Анчах ятарлә станок сине куҗайман-ха. Әна сынсем хәйсем әсталаҗсә иккен. Унпа хәлән-сәвән сәматә йәвалакәнсем әсләсчә. Кун пек чух вьләх усрама мәнле әлкәрән? Әләк ялти кәтүре 100 пуҗа яхән ене пулнә, халә – мәнпурә те 7-8 килте кәна.

Турәшсем шәрсапа илемленәсчә

"Сирән Сиккасинчи Барановсем патне ситсе килмәллә. Иккәмәш сьпәкри шәлләм тивәслә канәва тухсан Комирән тәван ялне куҗса килчә. Унән мәшәрә – алә әсти, темән тума та пәлет. Нумаях пулмасть юбилейне паллә турә. Саван чухне манән тәван пиччене те вәтә шәрсапа тәрленә турәш парнеләрә. Әна чәннипех мухтамалла", – сәпайләхне пытараймарә чәваш хәрарәмә. Канаш районенчи Маяк яләнче пурәнакан Людмила Васильевна Косарева хәй қассерен куҗ хупмасәр алә әсәпә тәрмашман сын пекәх қаласрә. Ун хысән сәмрәк чухне мулинәпе сахал мар тәрә тәрлене аса илчә. "Халә вара?.. – сине тәрсах қаласарасшән пултәм хәрарәма. – Вәтә шәрсапа тәрлетәр тенине илтәрәм".

Ун алли витәр тәләнмәллә илемлә турәшсем тухасчә. Людмила Косарева 36 сүл больницәра медицина сестринче вәй хунә. Йывәр әсрә пиләк авман тетәр пулә-ха. Йәнәшатәр. Ун чухне хальхи пек пәр хутчен усә курмалли шприцсем пулман. Шыв вәретсе сума, ун хысән сивә шывпа темисә хут чүхеме тивнә. Саванпа хәрарәм аллине полиартрит чирә нушалантарнинчен тәләнмәллә мар. Унсәр пуҗне 4-5 сүхрәмри яла сәл-тәманра та сүран сүренә. "Малтан сумкәна сьрма тепәр енне ывә-

таттәм. Ун хысән пәр әйәнчи шыва путасран шикленсе хам хырәмпа шуса қасаттәм", – аса илчә хәрарәм.

Ашшә колхоз председателә пулнәран ачисене сүллахи каникулта пәр кун та килте лартман. "Сирән ыттисене тәсләх қатармалла", – тесе аслисемпе пәрле әсә хәваланә. Мән пәчәкрән хәр сурлапа тырә вьрма, кәлтә сьхма, сәвапа пәрса сүлма вәреннә. Шкулта спортпа туслашнә, сәмәл атлетикәна қамәлләнә, сүлләшне, тәршшәне сикнә, йәлтәрпе чупнә. Вәсен сәмийнче ку енәпе пурте пултарулла пулнә. Саванпа хәй вәхәтәнче професиллә спорта сүл тытманшән, сәпла тумә никам та сәнү пәманшән вәхәтән-вәхәтән үкәнет те Людмила Косарева.

Ара, халә те 5-6 сүхрәмри Шелттем яләнче пурәнакан хәрә патне вәрман хәррипе сүранах утат. Хәйсемпе юнашар пурәнакан ывәлән сәмийне те мәшәрәпе Ной Архиповичпа пәрле пуләшсах тәрәт. Шел, кәсән ывәлә сәмрәкә, 24 сүлта, сарәмсәр пурнәсран уйрәлри ашшәпе амәшне паянхи кун та кулянтарать. Ной Архипович, әмәр тәршшәпе киномеханикра тәрәшнәскер, ку енәпе Польшәра та әсленәскер, сәкна пулах чире қайнә. Ахәртнәх, йывәр сүхату Людмила Васильевнана та вәтә шәрсапа турәшсем тәрлеме хистенә.

Шәпах Сиккасинчи тәванән ал әсәсене кура хәйән пултарулахне тәрәслеме шухашланә вәл. "Тәрлеме сәмрәк чухнехи пек сәмәл мар. 67 сүлта куҗ витәр курмасть. Вәтәрех шәрсәсене лупа витәр пәхса йәппе тиретәп", – тет хәрарәм. Тепәр чух хәйне шелләсе ку әсә урәх алла тытмастәп тет. Анчах хәлләхи қассене мәнле ирттерән? Ыйхә килменрен вьрән сүнчен тәрәт те кәнеке вулама пуслать. Мәнүкәсем әна шул библиотекинчен илсе қилсе парасчә. Часах унта вәл вуласа тухман чәвашла кәнеке те юлмә. Хаҗат-журналпа та туслә. Қашт вәхәт иртсен Людмила Косарева қалләх турәшсем патне таврәнәт. Канаш хулине вәтә шәрса туянма вәсәт. Пахча әсә пусланиччен, сүллана тухиччен чун қилнәсәпә йәпанать.

Египет кактусе те сәсәкере

Елчәк районә вәрманпа пуян пулсан Раиса Онуфриевна Горшкова унта үсәкән чечексемсәр те пурәнаймастәп тетчә, ахәртнәх. Ку тәрәхра уйсем ытларах пулнәран хәрарәм хиртисене ытараймасть. Кәтү кәтме тухсан қашнине тимлә сәнәт. "Мәншән чечекә лармастәр? Вәхәт ситнә вәт", – тесе хәшнәпәрне туинчен шаккаса та илет.

Курнавәш ял библиотекинче 34 сүл тәрәшакан хәрарәм чечексәр пурәнаймасть. Чи юратни кәл чечек пулнине пытармасть Раиса Горшкова, анчах унән қиләнче те, әсә вьрәнәнче те темән тәрли ситәнәт – ялан сәсәкә сүракан (вечноцветущая) бегони таранах. Унсәр пуҗне хәл варринче чүрече анинчи кактуссем тәрлә тәсә хәмлентерни те тәләнтерет. Сәк йәплә чәмәрқасем кәна 28 сорт. Вәсем сайра хутра сәсә сәсәкә қаларнәран Раиса Онуфриевна теләйлә теҗсә. Ара, кактус қашни сүнна тата сүлсерен чечекпе савантармасть-сәк. Ытла

ачаш та мар. Ытти үсәнтәран пек сүлсине тәқмасть, ялан тасатмалла мар.

Хәйән әмәрәнче хәрарәм пүләмре те, пахчара та пиншер чечек ситәнтернә. Хунав яманнине, шәтса тухманнине астумәсть. Ахәлтән мар иртен-сүрен унән сүртәнчен куҗ илмәст. Илеме пурте курасшән. Раиса Горшкова пүләмре үстәрәкән чечексем халә пурне те савантараҗсә. Чәваш ялне тасти инсәтрән лексен те тымар яраҗсә. Акә кактуссене хәрарәм ятарласа шыраман. Әсә Елабугәна е сәршывән ытти регионне қайнә – савантан илсе қилнә, әнсәртран лавқара курнә – туяннә. Египетран пәрле ситнә кактус та чиперех әрченә. Ытарми илем әшне путнәскерсен йәппи те паләрмасть.

Йәрәс пүллә, пуринпе те тарават хәрарәм хәй те чечек пекәх. Сәр сүнче сүт сәнталәкрән асли, әсли пулманнине әна қилтисем мән пәчәкрән вәрентсе ситәнтернә. Халә те амәшән сәмахәсене асра тытат чечек әсти.

Атте-анне – кил илемӹ

"Ачалӱхӱм нушапа иртрӹ. Эпир, выӱллӱ-тутӱллӱ Ұс-нӱскерсем, пурнӱс тутти-масине аван чухлатпӱр. Ун чухне эпӹ 5-мӱш класра вӹренеттӹмчӹ пулас. Чӹкеӱ Михаил пӹррехинче мана сурӱх кӹтӹвне илсе кайрӹ. Тӹпӹр сҗл вара ӹне кӹтӹвӹ кӹтме хам кӹрӹшрӹм. Уншӱн апат-сӱмӹс, кӹркунне темисе кӹрепенке тырӱ паратчӹс", – иртнӹ кун-сҗлне куұ умне кӱларчӹ Патӱрӱел районӱнчи Нӱрваш Шӱхалӱнче пурӱнанан Степан Павлов.

Иртнӹ ӹмӹрӹн 30-мӱш сҗлсен вӹсӹнче вӹсен сҗмӱи Ұтисемпе пӹрле Финляндие кайнине, вӱрұӱ пуұлансан унтан каялла тӱван тӱрӱха таврӱнине аса илчӹ вӱл. "Сурта сутнӱран 5 сҗл сҗнсем патӱнче хваттерте пурӱнтӱмӱр. Юлашкинчен колхоз правленийӱнче выр-тса тӱраттӱмӱр. Анне кунта тирпейлӱсӹре вӱи хуратчӹ. Выслӱх сҗлсенче вӱрманна курӱк татма сҗҗренисене, уй-хиртен крахмал пуұтарнисене епле манӱн тата! Атте те вӱрұӱран

хӱрах урапа таврӱнчӹ", – малалла тӱсӱлать сӱмах сҗмхи.

Сҗмьеленсен кӱштах алӱ савӱрма май килнине палӱртрӹ вӱл. Сӱмах май, мӱшӱрӹпе, Татьяна Кирилловнӱпа, вӹсем 57 сҗл пӹрле килӱштерсе пурӱнаұұӹ. Сакӱр ача сҗуратса Ұстернӹ. Паян 13 мӱнукӹпе тата 8 кӹсӹн мӱнукӹпе савӱнаұұӹ. 5 Ұвӱлӹ те хӹсметре пулнӱ. Тӹпрӱнчӹкӹсене пурне те тҗй туса мӱшӱрлантарнӱ, кил-сҗрт савӱрма пулӱшнӱ. Ашшӱ-амӱшне кура ачисем те тӱрӱшҗллӱ, хастар. Яланах пӹрпӹрне пулӱшаұұӹ. Кӹсӹн Павловсен хушшинче паян кам кӱна сҗк пулӹ: строитель, ветеринар, зоотехник, сҹвӹс, водитель, вӱрманұӱ... Мӱнукӹсем те маттур сҗтӹнни савӱнтарать ватӱсене. Акӱ, сӱмахран, Павел велоспортпа кӱсӱкланать, волейболла, футболла ӱста вылят. ӱмӱртҗсенче пӹрре мар малтисен Ұишне кӹнӹ. Таня вара Ұйтӹрпе чупать, шашкӱлла выляса виұӹ кубок сҹнсе илнӹ.

Сҗтаппан тете ӹмӹрне

Степан Павлов
(сулахайран иккӹмӹшӹ)
мӱшӱрӹпе, тӱванӹсемпе.

"Труд" хуұалӱхра ӹслесе ирттернӹ. Хӱй каланӱ тӱрӱх – 40 сҗл Ұтла водителте тӱрӱшнӱ, 5-6 машина Ұлӱштарнӱ. Халӹ те час-часах руль умне ларать. "Шоферта ӹслени пурнӱсра пулӱшса пычӹ. Малтанхи сҗрт кивӹччӹ. Савна май сҹнни тума шут тытрӱмӱр. Вӱрмантан Ұвиӱс туртарсах пӱрт лартрӱмӱр. Сҗмье Ұйшланнӱ май вӱл та пӹчӹкленчӹ. Каярахпа шлакран турӱмӱр. ӱна та хамах тисе килеттӹм", – терӹ Степан Трофимович.

"Элӹ те 15 сҗл грузчикре ӹслерӹм, – пирӹн каласӱва хушӱнчӹ кил хуұи хӹрарӱмӹ. – 90 кг ми хӹсене те Ұӱтнӱ. Тырӱ та, вак чул та тиенӹ. Цемент илме Ұльяновск хулине кунне икшер хуұлаттӱмӱр. Салонра ларса пынӱ вӱхӱтра та ахаль ларман, алса-чӱлха, кофта сҹхаттӱм".

Паллах, сакӱр ачана сҗтӹнтерме сҗмӱл пулман сҗмьене. Сӱмахран, сӹтел хушшине ларсан та сакӱр чӹлӹ сҗӱкӱр калӱннӱ, сакӱр кашӱк яшка ӱсӱннӱ. Унсӱр пуұне тумтирӹ

те чылай кирлӹ-сҹке. "Чаплӱ сҗипуұ тӱхӱнтартайман, паллах, сҹтӹк те сҗҗретмен. Тумтирӹсем таса, питӹ пулчӱр тесе тӱрӱшаттӱм", – камӱллӱн каласрӹ Татьяна Кирилловна. Ачисене сҗтӹнтерме пулӱшнӱшӱн хуұнӱмӱшне чунран тав тӱват. Ара, ӹсе пула вӹсемпе ларма май килмен ӱна. Апла пулин те тӹпрӱнчӹкӹсем пурте маттур сҗтӹннӹ. Вӹсене ӹс воспитани панине калать вӱл. Колхоз уй-хирӱнче сахал мар тар тӱкнӱ-сҹке. Халӹ пурте ура сҗнче сҗрӹп тӱраұұӹ.

Аслӱ Павловсем паян та ӹсҹӹр лармаұұӹ. Вӹсем кӹсӹн Ұвӱлӹн, Сергейӱн, сҗмӱиipe пӹрле пурӱнаұұӹ. Сҗмрӱксене вӱльӱх-чӹрлӹх пӱхма, кил-тӹрӹшри Ұтти ӹсе пурнӱслама пулӱшаұұӹ. Хӱйсен юратнӱ ӹсҹепе те апаланаұұӹ. Чылай сҗл вӹлпе хуұчӹсем тытаұұӹ. Туслӱ мӱшӱр кунта та яланах юнашар.

Сҗк кунсенче Степан Трофимович 80 сҗлхи юбилейне паллӱ турӹ. Сҗк ятпа ӹс ветеранне ачисем, тӱванӹсем, тус-Ұлташӹсем чун-чӹререн саламласа сҗрӹп сывлӱх, вӱрӱм кун-сҗл сунчӹс.

Валентина ПЕТРОВА.

Аграрисене пулӱшма

"Раұұей Ұл хуұалӱх банкӹ" акционерсен пӹрлешӹвӹ тата РҰ Ял хуұалӱх министерствини АҰК предприятийӹсене сҗмӱллӱх крeдичӹ парассипе программӱна хуұа кӹртме килӹшҗ тунӱ. 2017 сҗлтан сҹнӹ Ұйӹркепе кредитӱн процент ставкине саплаштармашкӱн банксене субсиди тҗрремӹн куұсараұұӹ. Сҗкӱ аграрисене сҗлталӱкне 5 процентпах кредит Ұйӱрма май парать. Патшалӱх пулӱшӱвӹ илесси те сҗмӱланӹ.

Раұұей Ұл хуұалӱх банкӹ финанс организацийӹсенченчи малтан РҰ Ял хуұалӱх банкӹпе программӱна хуұшӱнма килӹшҗ тунӱ. Сывӱх вӱхӱтра аграрисене сҹнӹ Ұйӹркепе кредит пама тытӱнӹ.

Раұұей Ұл хуұалӱх банкӹн правлени председателӹ Дмитрий Патрушев каланӱ тӱрӱх – банк унчченех кредит, субсиди парассине сҹнӹллӹ Ұйӹркелеме

сӹннӹ, кайран ӱна хуұа кӹртме пулӱшнӱ. Сҗкӱ малашне патшалӱх пулӱшӱвӹн тухӱслӱхне пыұӱклӱтӹ. Чи кирли – аграрисем субсиди илессине палӱрмаллах Ұстерӹ. АҰК организацийӹсен тӹп кредиторӹ пулнӱ май банк малашне те вӹсене вӱхӱтра Ұкұа-тенкӹпе тивӹстерме тӱрӱшӹ.

РҰ тӹп банкӱн 3349-мӹш номерлӹ генеральной лицензийӹ.

НЗСМ ОСНОВАН В 1930 ГОДУ
НОВОЧЕБОКСАРСКИЙ ЗАВОД СТРОИТЕЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ

КИРПИЧ СИЛИКАТНЫЙ
ЭКОЛОГИЧЕСКИ ЧИСТЫЙ
БОЛЬШОЙ ВЫБОР ЦВЕТОВ И ВИДОВ КИРПИЧА
ВЫГОДНЫЕ НОВОГОДНИЕ ЦЕНЫ

(8352) 73-81-38
nzstrom@cbx.ru

ул. Промышленная, д. 30
г. Новочебоксарск

АХ, АНЧАХ...

Почтальона кӹтсе илеймен

Сҗк эрнери Ұтларикуна Патӱрӱел районӱнчи Пӱлапуұ Пашӱел Ұлӱнче пурӱнанан кинемей, ахӱртнех, чӱтамӱррӱн кӹтнӹ. Сҗк кун унӱн пенси илмелле пулнӱ. Почтальон яланхиллех сурта кӹнӹ, кил хуұи хӹрарӱмне чӹннӹ, анчах сасӱ паракан тупӱнман. Пӱртре вӱл икӹ сҗн виллине асӱрханӱ.

89 сҗлти хӹрарӱм тата унӱн 62-ри Ұвӱлӹ сӹрӹм тивнине пурнӱсран Ұйрӱлнӱ пулӹ теұұӹ. Мӹншӹн тесен Ұчӹсем суранланнине, кил хуұалӱхӹнче Ұйӹркесӹрлӹх хуұаланнине тупса палӱртман. Инкек салтавне хальлӹхе газ хатӹрне тӹрӹс ӹсслеттерменнипе сҹхӱнтарасұӹ. ӱна сҗрӹплет-мешкӹн следстви тӹрӹслевсем ирттерет.

Ирина ПАВЛОВА.

САТАЛӱК	Шулашкарта	Вӱхӱт	26.01	27.01	28.01	29.01	30.01	31.01	1.02
Температура, °C	2-4 сехетре	-24	-21	-23	-17	-11	-12	-10	
	14-16 сехетре	-20	-17	-16	-17	-12	-8	-7	
Юр сӱвать		☁	☁	☁	☁	☁	☁	☁	
	Атмосферапуұӱмӹ, мм.		760	754	760	765	762	752	761

РЕКЛАМА, ПӹЛТЕРҰСЕМ

СУТАТӱП / ПРОДАЮ

2. АКЦИЯ! БЛОКИ КЕРАМЗИТОБЕТОННЫЕ, пропаренные, вибропрессованные 20х20х40 – 32 рұб., 12х20х40 – 26 рұб., 9х20х40 – 22 рұб. Песок, ОПГС, щебень, кирпич, КОЛЬЦА ж/б для колодцев и к-защиты 0,7; 1; 1,5 м. Бурение. Высокое качество. Доставка манипулятором. Без выходных. Т. 8-967-470-46-77.

4. Немецкие пластиковые ОКНА. Скидки. Гарантия. Замер, д-ка – бесплатно. Т. 8-987-576-65-62.

8. Гравмассу, песок, щебень, торф, кирпич, керамзит, керамзит. Пенсионерам, уч. ВОВ – скидки. Т. 8-905-199-01-22.

11. Срубы на заказ. Т. 37-28-74.

14. Немецкие ПЛАСТИКОВЫЕ ОКНА. Низкие цены. Пенсионерам скидки. Замер, доставка – бесплатно. Без вых. Т. 8-927-855-83-55.

16. Гравмассу, песок, щебень, керамзит, торф, уголь – недорого. Т. 89053465671.

21. Керамзит, гравмассу, песок. Т.: 8-903-345-63-07, 89176757528.

22. КИРПИЧ М100, М125, М150; БЛОКИ керамзитобетонные. Доставка. Тел. 8-903-322-02-08.

61. СРУБЫ, строительство домов, бань "под ключ". Т. 89276670355.

62. Блоки КБ от 30 рұб., цемент, доски обрезные от 5500 рұб., песок, ОПГС, кирпич. Доставка. Услуги манипулятора. Т.: 8-903-345-53-24, 89033222532.

64. Кирпич красный одинарный, полутонный, силикатный, облицовочный (все цвета), половняк, КББ 20х20х40, 20х12х40, гравмассу, керамзит. Доставка. Разгрузка кран-манипулятором. Т.: 44-20-97, 89033582097.

98. Бетон, раствор, фунд. блоки, плиты перекрытия, перемычки, крышки для погреба, доски. Д-ка. Дешево. Т. 89278535732.

610. Отруби – 7 р., пшеницу – 10 р., ячмень – 9 р. Т. 89373916016.

ТУЯНАТӱП / КУПЛЮ

39. Бычков, коров, лошадей. Т. 8-960-310-98-78.

50. Коров, телок. Т. 8-927-850-85-64.

63. Покупаем ПОРОСЯТ 5-20 кг. Т. 8-967-791-89-05.

817. Коров, бычков, телок, лошадей. Т. 8-961-348-91-88.

818. Бычков, телок, коров, лошадей. Т. 8-967-796-71-42.

АУ «Издательский дом «Хыпар»
СДАЕТ ПОМЕЩЕНИЯ ПОД ОФИС
на **3, 6, 7** этажах
Дома печати.
Справки по тел.: 28-83-70, 56-04-17, 28-83-64.

ПУЛӱШҰ / УСЛУГИ

32. Лечение алкоголизма. Анонимно. Консультация бесплатная с 9.00 до 19 ч., сб., воскр. с 9.00 до 13 ч. А: г. Чебоксары. Т. 8(8352)55-27-33. Лиц. ЛО 21-01-001 341 от 17.11.2015г. МЗ ЧР. Имеются противопоказания, проконсультируйтесь со специалистом.

38. Чистка колодцев, скважин. Водоснабжение. Т. 89674715070.

45. Лечение алкоголизма и табакокурения. Т.: 8(8352)215345, 89199785855. Лиц. 5001001230 от 08.06.2007. Имеются противопоказания, проконсультируйтесь со специалистом.

77. НАТЯЖНЫЕ ПОТОЛКИ за 1 день. Т. 8-937-397-24-42.

189. Бурение колодцев, скважин. Т.: 89674703824, 89279905481.

«ХРЕСЧЕН САССИ» Обществӱпа политика хаұаұӹ Индекс 54838 Учредительсем – Чӱваш Республикн Информаци политикн тата массӱллӱ коммуникацисен министерствини, Чӱваш Республикн Информаци политикн тата массӱллӱ коммуникацисен министерствини «Хыпар» Издательство сҗрӹчӹ Чӱваш Республикн хӱйтӱтӱмӱлӱ учреждениӹ	ДИРЕКТОР-ТӹП РЕДАКТОР ТИВӹСӹСЕНЕ ПУРНӱСЛАКАН – Д. А. МОИСЕЕВ Редактор – В.В. ПЕТРОВА РЕДКОЛЛЕГИ: В.В. Петрова – редактор И.П. Никитина – корреспондент Л.А. Никитина – корреспондент Е.А. Трофимова – хаұат операторӹ	hypar3@mail.ru Редакция издатель адресӹ: Шулашкар, И. Яковлев пр., 13. Телефонсем: директор-тӹпрeдактор – 56-00-67, пайсем – 62-04-54, 62-50-06, реклама пӱйӹ тел./факс – 28-83-70. Факс (8352) 62-50-06	Хаұата 2013 сҗлхи раштав Ұйӱхӹн 10-мӹшӹнче Федерацин сҹхӱн, информаци технологийӹсемпе массӱллӱ коммуникацисен сферинчи саккунсене пӱхӱннине сӱнаса тӱракан службин Чӱваш Республикнчи управленийӹ ПИ ТҰ 21-00305 № регистрацӱленӹ. Хаұата «Хыпар» Издательство сҗрӹчӹ АУ техника центрӱнче калӱпланнӱ хатӹр оригинал-макетран «Чӱваш ЕН» ИПК» АО типографийӱнче пичетленӹ. 428019, Шулашкар, И. Яковлев пр-чӹ, 13.	Графика 17 сехетре алӱ пуұмалла. 17 сехетре алӱ пуұнӱ. Заказ 227 Тираж 6617
---	--	--	--	---

* Рекламӱна пӹлтерҰсем. Рекламӱ текӹсемпе пӹлтерҰсемшӹн вӹсене паракансем явагӱлӱ.

ТУНТИКУН, 30

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

5.00, 9.20 «Доброе утро»
9.00, 12.00, 14.00, 15.00, 3.00
Новости
9.50 «Жить здорово!» 12+

РОССИЯ 1

5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00
Вести
9.55 «О самом главном» 12+

ЧТВ

5.07-5.10, 5.35-5.41 Вести-Чăваш
Ен
6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чăваш
Ен

НТРК

6.00 "День перемен" 12+
6.30, 13.00, 16.00 "Мультимир"
7.00 "И в шутку, и всерьез" 6+

Наци радиовё

10.00, 12.00, 13.00, 15.00, 18.00,
20.00, 22.00 - Хыпарсем (12+)
11.00, 14.00, 16.00, 17.00, 19.00,
21.00, 23.00 - Новости (12+)

МАТЧ ТВ

6.30, 22.55 «Спортивный репортёр»
12+
6.50, 8.45, 12.00, 17.50
Новости

ЫТЛАРИКУН, 31

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

5.00, 9.20 «Доброе утро»
9.00, 12.00, 14.00, 15.00, 3.00
Новости
9.50 «Жить здорово!» 12+

РОССИЯ 1

5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00
Вести
9.55 «О самом главном» 12+

ЧТВ

5.07-5.10, 5.35-5.41 Вести-Чăваш
Ен
6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чăваш
Ен

НТРК

6.00 "И в шутку, и всерьез" 6+
6.30, 13.00, 16.00 "Мультимир"
7.00, 19.00, 23.00 "Республика"

Наци радиовё

10.00, 12.00, 13.00, 15.00, 18.00,
20.00, 22.00 - Хыпарсем (12+)
11.00, 14.00, 16.00, 17.00, 19.00,
21.00, 23.00 - Новости (12+)

МАТЧ ТВ

6.30 «Дублёр» 16+
7.00, 7.55, 9.45, 10.40, 12.45,
13.40, 14.45, 17.20, 19.55, 22.00
Новости

ЮНКУН, 1

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

5.00, 9.20 «Доброе утро»
9.00, 12.00, 14.00, 15.00, 3.00
Новости
9.50 «Жить здорово!» 12+

РОССИЯ 1

5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00
Вести
9.55 «О самом главном» 12+

ЧТВ

5.07-5.10, 5.35-5.41 Вести-Чăваш
Ен
6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чăваш
Ен

НТРК

6.00 "И в шутку, и всерьез" 6+
6.30, 12.00, 15.00, 19.00, 23.00
"Республика". Хыпарсен каларамё
12+

Наци радиовё

6.00, 7.00, 10.00, 12.00, 13.00,
15.00, 18.00, 20.00, 22.00 - Хы-
парсем (12+)

МАТЧ ТВ

6.30 «Дублёр» 16+
7.00, 7.35, 8.55, 11.55, 15.00,
17.50, 20.25
Новости

КЁШЕРНИКУН, 2

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

5.00, 9.20 «Доброе утро»
9.00, 12.00, 14.00, 15.00, 3.00
Новости
9.50 «Жить здорово!» 12+

РОССИЯ 1

5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00
Вести
9.55 «О самом главном» 12+

ЧТВ

5.07-5.10, 5.35-5.41 Вести-Чăваш
Ен
6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чăваш
Ен

НТРК

6.00 "И в шутку, и всерьез" 6+
6.30, 12.00, 15.00, 19.00, 23.00
"Республика". Хыпарсен каларамё
12+

Наци радиовё

6.00, 7.00, 10.00, 12.00, 13.00,
15.00, 18.00, 20.00, 22.00 - Хы-
парсем (12+)

МАТЧ ТВ

6.30 «Дублёр» 16+
7.00, 8.45, 11.35, 14.40, 22.35
Новости

ЭРНЕКУН, 3

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

5.00, 9.20 «Доброе утро»
9.00, 12.00, 14.00, 15.00
Новости
9.50 «Жить здорово!» 12+

РОССИЯ 1

5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00
Вести
9.55 «О самом главном» 12+

ЧТВ

5.07-5.10, 5.35-5.41 Вести-Чăваш
Ен
6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чăваш
Ен

НТРК

6.00 "И в шутку, и всерьез" 6+
6.30, 15.00, 23.00 "Республика".
Хыпарсен каларамё 12+

Наци радиовё

6.00, 7.00, 10.00, 12.00, 13.00,
15.00, 18.00, 20.00, 22.00 - Хы-
парсем (12+)

МАТЧ ТВ

6.30 «Дублёр» 16+
7.00, 7.35, 9.45, 10.50, 12.50,
15.00, 16.20
Новости

ШАМАТКУН, 4

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

5.30, 6.10 «Наедине со всеми»
16+
6.00, 10.00, 12.00
Новости
6.30 X/ф «ВЗРОСЛЫЕ ДЕТИ»

РОССИЯ 1

5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00
Вести
9.55 «О самом главном» 12+

ЧТВ

5.07-5.10, 5.35-5.41 Вести-Чăваш
Ен
6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чăваш
Ен

НТРК

6.00 "Я люблю Чувашию" 6+
6.30, 13.00, 15.30 "Мультимир"
7.00 "Эрне". Хыпарсен тишкерёвё
12+

Наци радиовё

6.00-6.20, 7.00-7.20, 8.00-8.00,
9.10-9.20, 10.10-10.20, 11.10-
11.20, 14.10-14.20, 15.10-15.20,
16.10-16.20, 17.00-19.00, 22.00-
23.00, 23.00-24.00 Юрә вачәри

МАТЧ ТВ

6.30 «Дублёр» 16+
7.00, 7.30, 11.35, 12.50, 17.25,
22.55
Новости

ВЫРСАРИКУН, 5

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

5.30 X/ф «ДАЧНЫЙ РОМАНС»
16+
6.00, 10.00, 12.00
Новости
6.10 «Дачный романс» 16+

РОССИЯ 1

4.35 X/ф «СЛЕДСТВИЕ ВЕДУТ
ЗНАТОКИ» «БУКЕТ НА ПРИ-
ЕМЕ»

ЧТВ

10.20-11.00 Вести-Чувашия.
События недели

НТРК

6.00 "ФЛЕЙТА ПА КАЛАМАЛЛИ
МАНАСА ТУХА КЕВЕ". Чă-
вашла куаран фильм 12+

Наци радиовё

6.00-6.20, 7.00-7.20, 8.00-9.00,
9.10-9.20, 10.10-10.20, 11.10-
11.20, 14.10-14.20, 15.10-15.20,
16.10-16.20, 17.00-19.00, 22.00-
23.00, 23.00-24.00 Юрә вачәри

МАТЧ ТВ

6.30 «Дублёр» 16+
7.00, 7.35, 8.10, 8.45, 10.20,
13.55, 15.00
Новости

